

Projekt je realizovaný vďaka podpore:

27. júl 2012

TLAČOVÁ SPRÁVA

Výsledky Hodnotenia samosprávnych opatrení (HSO) v regiónoch SR za obdobie 2. štvrťroka 2012

Centrum pre hospodársky rozvoj (CPHR), prináša výsledky projektu **Hodnotenie samosprávnych opatrení (HSO)**. V rámci projektu sa štvrťročne vyjadrujú ekonomickí analytici, podnikatelia, primátori a starostovia, zástupcovia akademickej obce, stavovských a mimovládnych organizácií k navrhovaným a realizovaným opatreniam samosprávnych inštitúcií na úrovni obcí, miest i krajov. Projekt HSO tak prináša názor odbornej verejnosti na dôležité opatrenia ekonomicko-sociálneho charakteru ovplyvňujúce kvalitu života občanov v jednotlivých regiónoch Slovenska.

Partnerom projektu je **Združenie miest a obcí SR**, realizovaný je vďaka podpore spoločností *Colliers International, spol. s r.o., Municipalia, a.s. a ZSE, a.s.*

Výsledky:

Najvyššie oceneným opatrením za obdobie **apríl až jún 2012** sa stal **projekt Turzovky, ktorá realizuje v meste osobitný zber šatstva a obuvi**. Mesto uvedeným opatrením nielen znížilo množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu, ktorý tak nekončí na skládke, ale zároveň pomáha ľuďom v núdzi a pomáha životnému prostrediu.

Poradie opatrení od najlepšie k najhoršie hodnoteným:

(pozitívne opatrenia majú plusový rating, negatívne mínusový)

Hodnotenie samosprávnych opatrení	Rating
za obdobie: apríl – jún 2012	[300, -300]
1. Turzovka produkuje menej odpadu vďaka osobitnému zberu šatstva a obuvi	138
2. Levice bojujú s majiteľmi zanedbávaných objektov zverejnením fotografií stavieb na internete	97
3. Nitra sa snaží vychovávať psíčkarov humorom	79

4. Košice budú búrať na Luníku IX ďalší panelák, náhradné bývanie však neposkytnú všetkým	75
5. Trnavá Hora si zaplatila ambulanciu v obci	64
6. Žilinská župa opäť hromadne odvolávala	-86
7. Starosta obce Dohňany sa stal rekordérom vo verejných funkciách	- 96
8. Primátor Rimavskej Soboty nakupoval techniku bez vedomia poslancov a v čase rozpočtového provizória	- 107
9. Primátor Zlatých Moraviec pridelil svojej zamestnankyni byt určený dôchodcom	- 139

Druhým najúspešnejším samosprávnym opatrením v druhom štvrtroku 2012 sa stalo **zverejnenie fotografií chátrajúcich stavieb v Leviciach na webe mesta, o ktoré sa ich majitelia nestarajú**. Ocenenie mesto získalo preto, lebo verejný pranier je nielen účinný, ale aj lacný spôsob verejného nátlaku na zmenu.

Ako tretie najúspešnejšie opatrenie druhého štvrtroka 2012 bolo vyhodnotené **umiestnenie tabúľ v Nitre, prostredníctvom ktorých sa samospráva humornou formou snaží apelovať na psíčkarov, aby udržiavali čistotu na verejných priestranstvách** (tabule apelujú na psíkov, aby si po sebe upratovali exkrementy, pretože ich majiteľom to veľmi nejde).

Naopak, najmenej prínosným opatrením sa stalo **konanie primátora Zlatých Moraviec, ktorý pridelil mestský byt, spadajúci pod Dom opatrovateľskej starostlivosti, namiesto seniorom, zamestnankyni radnice**.

Podrobný popis opatrení a vybrané komentáre hodnotiteľov

1. Turzovka produkuje menej odpadu vďaka osobitnému zberu šatstva a obuvi

V centre Turzovky i ďalších mestských častiach boli umiestnené špeciálne kontajnery na zber šatstva a obuvi. Miestna samospráva sa týmto opatrením snaží hľadať nové spôsoby minimalizácie komunálneho odpadu. Nakoľko je na Slovensku, až na malé výnimky, zatiaľ takmer nemožné likvidovať šatstvo, respektíve neexistujú firmy, či organizácie priamo sa venujúce separovaniu a likvidácii tejto komodity, mesto sa rozhodlo nadviazať spoluprácu s firmou z Poľska. Tá bezplatne zaistila špeciálne kontajnery na zber šatstva a obuvi a rozmiestnila ich v centre aj ostatných mestských častiach Turzovky. V uvedených kontajneroch sa môžu obyvatelia mesta zbaviť nepotrebného šatstva, ostatného textilu, obuvi a dokonca i hračiek. Kontajnery sa pravidelne vyprázdňujú a po dotriedení ich obsah putuje prostredníctvom charitatívnych organizácií ľuďom, ktorí to najviac potrebujú. Mesto uvedeným opatrením nielen znížilo množstvo vyprodukovaného komunálneho odpadu, ktorý tak nekončí na skládke, ale zároveň pomáha ľuďom v núdzi.

Komentár

Hodnotiaca komisia vnímala opatrenie Turzovky ako najprínosnejšie najmä z dôvodu, že v sebe skĺbilo ekonomický, environmentálny aj sociálny rozmer.

Takto ho vnímal aj **Róbert Kičina**, riaditeľ Podnikateľskej aliancie Slovenska, podľa ktorého ide o výborný nápad, ako znížiť objem odpadu, ktorého vývoz a skládkovanie značne zaťažuje rozpočty obcí. Navyše majú zberové kontajnery na šaty aj sociálny rozmer, keď použiteľné vyzbierané oblečenie smeruje na charitu.

Súhlas s prístupom samosprávy vyjadrila aj **Ľubica Trubíniová**, projektová manažérka iniciatívy Bratislava otvorene, podľa ktorej čo najdlhšie, teda aj opakované používanie spotrebných tovarov je druhým v poradí priorít pri riešení problému s odpadmi (1. neprodukovať odpad, 2. maximálne využívať veci, 3. recyklovať veci, 4. likvidovať odpad rôznym spôsobom). Navyše, toto opatrenie má podľa nej aj veľký výchovný potenciál, keďže najvyššiu prioritu má minimalizovanie materiálnej spotreby, t.j. zbytočné nenakupovanie – a tým aj nevyrábanie - spotrebných tovarov. Ide o vedomé sebaobmedzenie ľudí, takže absolútne najdôležitejším „opatrením“ (a onedlho už aj existenčnou nutnosťou) je uvedomelá šetrnosť/skromnosť, resp. dôsledná výchova ľudí k nej.

2. Levice bojujú s majiteľmi zanedbávaných objektov zverejnením fotografií stavieb na internete

Levická samospráva sa rozhodla pritvrdiť pri tlaku na majiteľov zanedbávaných, chátrajúcich objektov v meste, aby sa riadne starali o svoj majetok a zverejnili fotografie týchto stavieb na svojej webovej stránke. Zriadila tam osobitnú sekciu „čierne ovce nášho mesta“, kde pridali fotografie objektov, ktoré najviac bijú do očí. Ide o objekty, ktoré sú už dlhé roky v takom stave, že ľudia sa okolo nich boja chodiť, pretože sa obávajú o životy svoje, ako aj svojich detí. Tieto stavby, okrem toho, že špatia mesto, sú zdrojmi šírenia hlodavcov, buriny, vznikajú tam skládky odpadov, alebo sa v nich zdržiavajú bezdomovci. Sú plné číhajúcich nástrah - od nezakrytých jám až po padajúce stropy.

Mesto sa k opatreniu uchýlilo preto, lebo ide o dlhodobu pretrvávajúci a neriešiaci sa problém. Nehnutelnosti, ktoré vyzerajú ako bez majiteľa, sú všetky v súkromnom vlastníctve. Majitelia týchto objektov na výzvy mesta často nereagujú a objekty chátrajú stále viac. Mesto sa preto rozhodlo inšpirovať zverejňovaním zoznamu neplatičov jednotlivými samosprávami a vystaviť majiteľov chátrajúcich stavieb tlaku verejnosti. Verí, že ich táto forma nátlaku prinúti, aby sa do budúcnosti o svoj majetok starali lepšie a udržiavali ho v súlade so zákonom.

Komentár

Respondenti ocenili opatrenie Levíc najmä preto, lebo podľa ich názoru verejný pranie je nielen dobrý, ale aj lacný spôsob verejného nátlaku na zmenu. Ako nevýhodu opatrenia však identifikovali absenciu priamej identifikácie vlastníkov jednotlivých zanedbaných objektov pri zverejnených fotografiách a tiež absentujúcu informáciu, aké kroky samospráva v rámci svojich zákonných možností v tom-ktorom prípade dosiaľ podnikla s cieľom zmeniť daný stav.

Veľmi podobne vnímala opatrenie aj **Laura Dittel**, riaditeľka Karpatskej nadácie, Košice, podľa ktorej sa jedná o mierumilovnú snahu o pozitívnu zmenu, ale domnieva sa, že dopady budú minimálne alebo žiadne, a to práve z dôvodu, že pokiaľ sa k fotografii objektu nepripojí aj fotografia majiteľa, ľudia majú často problém spojiť si tieto dve informácie a keby sa im to aj podarilo, nič tým nezmeôžu.

Za dobrý, aj keď nie nový nápad označil opatrenie Levíc **Bohumil Olach**, šéfredaktor *Obecných novín*. Podľa jeho názoru by sa mal prijať zákon, že každé porušenie zákona, alebo iných demokraticky prijatých noriem, ba dokonca aj nejakého prijatého etického kódexu možno zverejňovať. Zdá sa mu totiž, že na Slovensku zákony a predpisy chránia skôr bezúhonnosť rôznych porušovateľov pravidiel.

3. Nitra sa snaží vychovávať psíckarov humorom

Po rôznych pokusoch miest a obcí sprísniť spôsoby evidencie a pravidlá držania psov, aby sa obmedzilo znečisťovanie verejných priestranstiev psími exkrementmi, pristúpila Nitrianska radnica k netradičnému pôsobeniu na neporiadnych a nepolepšiteľných psíckarov - pomocou humoru.

Na sídliskách, najmä pri detských ihriskách a na trávnikoch medzi panelákmi, rozmiestnila 20 tabúľ (spolu za približne 800 euro), na ktorých žiada psov, aby si po sebe upratovali exkrementy, pretože ich majiteľom to veľmi nejde. Radnica takto chce vzbudiť pozornosť a záujem ľudí, pretože je presvedčená, že zákazom už ľudia nevenujú pozornosť.

Radnica k tomuto opatreniu pristúpila po negatívnych doterajších skúsenostiach, keď napriek tomu, že vrecká rozdáva majiteľom psov, ktorí platia daň za psa zadarmo, psích výkalov na verejných priestranstvách neubúda.

Odozva obyvateľov na opatrenie je pozitívna, mnohí sa na radnicu už obrátili s prosbou, že chcú mať takúto tabuľku aj pred ich domom.

Komentár

Napriek faktu, že hodnotiacia komisia ohodnotila opatrenie mesta veľmi pozitívne, ako výborný vtipný nápad, ktorému nechýba aj výchovný efekt, prevažná časť členov komisie je presvedčená, že k riešeniu situácie veľmi neprispieje. Veria však, že prispeje k šíreniu povedomia verejnosti o tom, že odstraňovanie psích exkrementov je spoločensky žiaduce, čo je pozitívne.

Podľa **Tatiany Lopusniakovej**, analytičky *Amrop Slovakia*, Bratislava, ide o vtipnú, ironickú a nenásilnú kampaň, ktorej tvorcovia správne pochopili, že zodpovedné správanie vychádza z ľudského prístupu a z prirodzeného rešpektovania všeobecne záväzných nariadení. Znečisťovanie verejných priestranstiev a ignorovanie zákazov je záležitosťou obyčajnej ľudskej slušnosti, resp. neslušnosti.

Aj podľa **Jozefa Čavojca**, redaktora denníka *SME* ide o vtipné opatrenie, ale pochybuje o pozitívnej odozve psíckarov, chronicky zanedbávajúcich svoje povinnosti. Nemá ilúzie o obyvateľoch tejto krajiny a myslí si, že mnohí sa začnú správať zodpovedne až vtedy, keď na nich doľahne niektorá z foriem represie.

4. Košice budú búrať na Luníku IX ďalší panelák, náhradné bývanie však neposkytnú všetkým

Mestské zastupiteľstvo v Košiciach schválilo búranie ďalšieho paneláka na problémovom sídlisku Luník IX (Hrebendova 14 a 16). Ide o zdevastovaný panelák s narušenou statikou. Stane sa tak v priebehu leta, presný termín ešte nie je známy. Búranie mesto vyjde približne na štvrt milióna eur. Mesto na Luníku už v minulosti zbúralo tri paneláky, ich demolácia v rokoch 2008 až 2010 stála radnicu vyše 800-tisíc eur.

Problémom opatrenia je hrozba straty bývania pre rodiny, ktoré panelák obývajú, ale ktoré tam nemajú trvalý pobyt, a ktoré nemajú kam ísť. Podľa

Úradu splnomocnenca vlády pre rómske komunity, ak sa paneláky zbúrajú bez vyriešenia náhradného bývania, problém nezmysle a hrozí buď vznik nových nelegálnych osád alebo zvýšené bezdomovectvo. Iní oponenti dokonca tvrdia, že ide o porušenie ľudských práv, pretože právo na bývanie je základné právo nevyhnutné na prežitie a práva, ktoré sa vzťahujú k schopnosti prežiť, sú silnejšie ako právo užívania vlastníctva, čo majú dokazovať aj viaceré rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva.

Mesto však napriek všetkému náhradné bývanie pre všetkých obyvateľov paneláka nechystá, pretože túto povinnosť nemá voči tým, ktorí porušujú zákon, t.j. neplatičom. Argumentuje tým, že nikto z neplatičov nie je bez prostriedkov, minimálne poberajú sociálne dávky, preto si majú v prvom rade hrať náklady na bývanie tak, ako to ukladá zákon. V opačnom prípade nemajú nárok na žiadne bytové náhrady, mesto im môže maximálne dočasne zabezpečiť núdzové ubytovanie. Do voľných bytov, ktoré má k dispozícii, mesto plánuje presťahovať iba niektorých z tých, ktorí si za bývanie platia.

Podľa všetkého, situácia sa tu ešte ďalej zhorší, pretože búranie sa v budúcnosti nevyhne ani ďalšie paneláky na uvedenom sídlisku, ktorých stav momentálne posudzujú statici, ale kde je zrejmé, že ich technický stav je život ohrozujúci.

Komentár

Hodnotenie tohto opatrenia bolo nejednoznačné a kladné znamienko pred súčtom bodov je výsledkom skôr toho, že postup samosprávy sa ťažko kritizuje, keďže je zrejmé, že uspokojujúce riešenie presahuje jej možnosti. Ak by mesto totiž vyšlo v ústrety občanom, ktorí systematicky porušujú zákon, čelilo by kritike oveľa väčšej skupiny ľudí, a to obyvateľov, ktorí zákony rešpektujú. Na druhej strane je jasné, že problém sa týmto opatrením nevyrieši, iba sa presunie a možno mierne rozptýli, a preto ešte chvíľu nebude predstavovať až tak viditeľnú starosť. Na tieto sekundárne vzniknuté problémy sa však pochopiteľne budú nabaľovať ďalšie: zvýšená kriminalita v iných častiach mesta, nekontrolované požiare a s tým spojené úmrtia a škody na majetkoch, atď.

Súhlas s postupom mesta vyjadril **Luboš Vagač**, riaditeľ Centra pre hospodársky rozvoj, podľa ktorého obyvateľom domu/domov, ktorí tam bývajú bez nahlásenia, nemá mesto prečo zabezpečovať náhradné bývanie. Predpokladá, že v prípade neplatičov, ktorí tam však bývajú legálne, táto povinnosť existuje, ale mala by byť podľa jeho názoru podmienená vyrovnaním nedoplatkov.

Dušan Sloboda, analytik Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika, Bratislava si myslí, že neexistujú rýchle a zaručené recepty na riešenie problémov s komunitami, ktoré nemajú záujem prijať platné pravidlá a správať sa podľa nich. To, že riešenia existujú, len treba skúšať, vidno na príklade Dunajskej Stredy, kde zaujme najmä motivačný faktor, overený takmer dvomi rokmi realizácie, umožňujúci presun do vyššej kvality života tým, ktorí pravidlá akceptujú, a nevyhnutný pád tých, ktorí ich nie sú ochotní prijať. Búranie panelákov na Luníku IX je len jedným z mnohých dôsledkov roky neriešených problémov, ktorých rozsah však neraz prekračuje hranice a možnosti jednej samosprávy.

Poukázal aj na zaujímavú paralelu s európskou realitou dnešných dní - dlžníci a neplatiči z Luníka IX by sa mohli pýtať, prečo im nebude poskytnuté náhradné ubytovanie aj napriek tomu, že si neplnia svoje záväzky. Ved' aj v

eurozóne máme krajiny a vlády, ktoré si roky neplnili svoje záväzky a kopili dlhy, ktoré nevedia splatiť a aj napriek tomu im z eurovalov ochotne "požičiame", aby si mohli naďalej užívať sociálny štát s jeho neudržateľnými vymoženosťami. Tak prečo používať iný meter na Rómov z Luníka IX?

5. Trnavá Hora si zaplatila ambulanciu v obci

Samospráva v obci Trnavá Hora (okr. Žiar nad Hronom), v snahe znovu otvoriť ambulanciu lekára priamo v obci, rozhodla, že lekára priláka udelením finančných stimulov z obecnej kasy. Určila, že lekárovi, ktorý si v obci otvorí ambulanciu, na jeden rok odpustí nájomné za ordináciu aj s príslušenstvom, zaplatí za neho náklady za elektrinu, plyn a vodu a navyše mu dá jednorazový príspevok 3-tisíc eur ako štartovné. Tieto stimuly obec podmienila tým, že lekár musí v obci prevádzkovať ambulanciu minimálne jeden rok, ak však skončí skôr, príspevok musí vrátiť.

Obec svoj postup odôvodnila tým, že dospela k záveru, že ak chce do obce prilákať lekára, musí mu vyjsť v ústrety a zo začiatku ho podržať, pretože veľa ľudí sa počas doby, keď ordinácia v obci nefungovala, prehlásilo inde. Potrebu mať ordináciu priamo v obci zasa odôvodnila tým, že autobusové spojenia sú stále horšie, rušia sa a najmä starší občania či nezamestnaní majú s návštevami lekára mimo obec veľké problémy.

Obec bola pri svojom snažení napokon úspešná, ambulancia v obci znova funguje.

Komentár

Respondenti vnímali uvedené opatrenie prevažne pozitívne, hoci niektorí poukázali na fakt, že v prípade ambulancie nejde o urgentné ani život zachraňujúce zákroky, preto je na zváženie, či je dotácia pre takúto službu vhodná. Kládli si otázku, či by bola obec ochotná dotovať aj iné služby, ako napríklad zriadenie lekárne, bankomatu, internetu a ďalších podobných služieb?

Ako nadštandardnú službu obce smerom k občanom vnímal dané opatrenie aj **Vojtech Koleják**, lekár z nemocnice s poliklinikou v Trstenej, podľa ktorého štát má zdefinovanú sieť primárneho kontaktu, ktorú poisťovňa zazmluvní už od jedného pacienta, čiže aj túto obec má na starosti niektorý lekár v okolí. Tým, že obec podporila zriadenie ambulancie priamo v obci, vychádza v ústrety hlavne starším pacientom, ktorí nemusia cestovať za lekárom.

Zo zaujímavého pohľadu sa na opatrenie pozrel **Dušan Sloboda**, ktorý poukázal na fakt, že tí obyvatelia obce, ktorí naďalej za svojim lekárom odchádzajú mimo obce, prispievajú takisto na obcou dotovaného lekára. Ide v podstate o skrytý zdravotnícky poplatok, ktorý títo občania chtiac-nechtiac platia, pričom službu nevyužívajú. Takáto solidarita je však podľa jeho názoru pomýlená, lebo všetci občania majú slobodu voľby lekára a je len na škodu, že v našom zdravotníctve neaplikujeme singapurský model osobných zdravotných účtov. Pacienti sú len smutno-smiešnymi figúrkami na šachovnici, kde kraľuje štát, zdravotné poisťovne a odboroví lekári. Myslí si, že starostlivosť o zdravie je vec osobná, ide o kompetenciu, ktorú by sme štátu a samospráve prenechávať nemali vôbec.

6. Žilinská župa opäť hromadne odvolávala

Všetci šéfovia 22 kultúrnych a 24 sociálnych zariadení, ktoré patria pod Žilinský samosprávny kraj, končia vo funkciách. Ich hromadné odvolanie navrhla župa, ktorá rovnako postupovala aj pred štyrmi rokmi.

Župa svoj postup odôvodňuje tým, že ak chce vypísať po štyroch rokoch nové výberové konania, môže tak urobiť až potom, keď odvolá terajších šéfov. Tvrdí, že ide predovšetkým o to, aby na čele organizácií stáli významní manažéri, ktorí musia prichádzať neustále s inovatívnymi myšlienkami a že súčasné zákony neumožňujú vymenovať šéfov do funkcií priamo na štvorročné obdobie.

Naopak, oponenti opatrenia hovoria, že plošné odvolávanie bez ohľadu na to, aké pracovné výkony jednotliví riaditelia podávali a ako organizovali prácu jednotlivých inštitúcií je iba zastierací manéver na to, aby sa umožnilo vymeniť tých ľudí, ktorí sú nepohodlní, a to bez udania dôvodu.

Odvolaným šéfom sa odstupné nevypláca. Hromadné odvolanie sa týka 46 riaditeľov múzeí, galérií, divadiel, knižníc, hvezdární, domovov sociálnych služieb a krízových centier. Majú poverenie zostať vo funkciách až do výberových konaní.

Komentár

Opatrenie bolo respondentmi hodnotené mierne negatívne, a to najmä preto, lebo župa zvolila systém, v ktorom sa presadia nie tí najkvalitnejší, ale hlavne tí, ktorým profesijne vyhovuje horizont štyroch rokov. To, čo považujú členovia komisie za najdôležitejšie je nastavenie kritérií výberové konania. Ak budú transparentné a zohľadnia aj úspešné fungovanie súčasných riaditeľov, tak to prispeje k motivácii všetkých novozvolených riaditeľov zodpovedne spravovať svoje inštitúcie. Hodnotiaci si takisto povšimli vyjadrenia župana Blanára, že súčasné zákony neumožňujú vymenovať šéfov do funkcií priamo na štvorročné obdobie. V tejto súvislosti sa pýtajú, prečo on sám, ako dlhoročný poslanec NR SR za najsilnejšiu stranu doteraz neprišiel s legislatívnou iniciatívou umožňujúcou takú zmenu?

Kriticky vnímal spôsob výberu riaditeľov župných kultúrnych a sociálnych zariadení aj **Róbert Kičina**, podľa ktorého buldozérový prístup k výmene vedenia v inštitúciách spravovaných župou môže spôsobiť viac škody ako úžitku. Predpokladá totiž, že medzi odvolanými sú i manažéri s nadpriemerne dobrými výsledkami, na ktoré sa neprihliadlo. Navyše považuje tento prístup za neetický a zhoršujúci morálku v regióne.

Juraj Nemec, profesor na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici vo svojom hodnotení upozornil na fakt, že Slovensko je mimoriadne zle hodnotené medzinárodnými organizáciami z pohľadu fungovania systému štátnej a verejnej služby. Máme najvyšší podiel politických nominácií a najvyšší rozsah povolebných „odvolávaní“ v regióne. To sú fakty, ktoré hovoria o systéme ako celku. A hoci nevedel vopred posúdiť, či sa „odvolávanie“ v Žiline deje s dobrým úmyslom, alebo len zapadá do všeobecnej schémy politikárčenia a rodinkárstva, myslí si, že pravidlá fungovania štátnej a verejnej služby sú všeobecne známe a kodifikované a stačí ich iba rešpektovať.

7. Starosta obce Dohňany sa stal rekordérom vo verejných funkciách

Zložením poslaneckého sľubu v Národnej rade SR sa stal starosta obce Dohňany Milan Panáček rekordérom v počte verejných funkcií. Má ich štyri a príslušný k tomu je aj jeho príjem. Ako starosta obce, zástupca župana a poslanec parlamentu zarába dokopy 6 700 eur mesačne, okrem toho je

poslancom zastupiteľstva Trenčianskeho samosprávneho kraja, za túto funkciu však nedostáva nijakú odmenu. Svojím príjmom tak tromfol aj doterajšiu rekordérku, ktorou bola istý čas starostka bratislavskej MČ Staré Mesto Tatiana Rosová s platom 4 780 €, ktorý si však neskôr po kritike nechala znížiť.

Podľa odborníkov nie je kumulovanie toľkých verejných postov v poriadku, a to hneď z viacerých dôvodov: tým, že jeden človek obsadí viac miest, znemožňuje iným ľuďom, aby sa podieľali na tvorbe politických rozhodnutí; obmedzená kapacita, keď jeden človek nedokáže seriózne plniť úlohy na každej z toľkých pozícií a do tretice tiež, že človek s takým príjmom, ktorý je veľmi odlišný od príjmu ľudí, ktorých má zastupovať, v sebe nesie prvok odcudzenia ich potrebám.

Starosta sa bráni argumentom, že preňho nie je primárny plat a že keď ho voliči o štyri roky nezvolia, bude to jasným signálom, že toľko funkcií uňho neakceptovali. Je presvedčený, že je schopný zvládnuť všetky funkcie a za prospešné vo svojom prípade vidí aj skĺbenie poznatkov z miestnej a krajskej samosprávy s legislatívnou činnosťou. Zo zákonného hľadiska je v jeho prípade všetko v poriadku.

Komentár

Opatrenie ohodnotili respondenti negatívne, a to predovšetkým preto, že si drvivá väčšina z nich osvojila argument, že jeden človek nemôže fyzicky zvládnuť všetky funkcie s rovnakým nasadením a v dostatočnej kvalite. Situácia podľa viacerých členov komisie skôr dokazuje, aké nízke nároky na kvalitu výkonu verejných funkcií sa u nás kladú. Argument starostu o tom, že „pre neho nie je primárny plat“ považujú za zábavný a ako protiargument mu ponúkajú, aby sa vzdal troch platov zo štyroch a následne si vyskúšal, či svojmu tvrdeniu stále verí.

Kriticky vnímal situáciu aj **Vladimír Pirošík**, *advokát a poslanec MsZ v Banskej Bystrici*, podľa ktorého každý starosta potvrdí, že viesť obec je prácou na 24 hodín denne. Riadny výkon štyroch funkcií by preto nezvládol ani Superman. Legislatíva by mala limitovať počet funkcií maximálne na dve. Osobitným problémom je odmeňovanie: každá ďalšia funkcia, okrem hlavnej, by sa mala vykonávať ako čestná, t.j. bezplatne. Považuje za absurdné, aby napr. starosta Dohnian zarábala neporovnateľne viac ako premiér či prezident.

Rovnako aj **Martin Šuster**, *ekonóm Národnej banky Slovenska* si myslí, že pravidlá pre správu verejných financií by mali obmedziť kumulovanie funkcií. Okrem podozrenia, že osoba vo viacerých funkciách poberá plat, ale neodváža plnohodnotnú prácu, je tu aj výrazný problém konfliktu záujmov. Starosta, čo je zároveň župným poslancom bude na krajskej úrovni presadzovať opatrenia, ktoré zvýhodnia jeho obec oproti iným (ktoré nemajú to šťastie, že ich poslanci sú v župnom zastupiteľstve). Podobný konflikt záujmov vzniká, keď sú starostovia, primátori, či župní funkcionári zvolení aj do NR SR.

Naopak, **Bohumil Olach** vyjadril názor, že existujú schopní ľudia, ktorí zvládnu oveľa viac práce, ako iní, sú schopní myslieť rýchlo aj analyticky, vedia rýchlo konať, či využiť informácie zo všetkých možných strán. Ilustroval to na príklade, keď najlepší atletickí desaťbojári zvládajú jednotlivé disciplíny na takej vrcholnej úrovni ako väčšina športovcov, ktorí sa venujú len jednej z desaťbojárskych disciplín. Čo sa však týka otázky odmien, tam by podľa jeho názoru mal byť nejaký strop, ktorý môže takýto šikovný človek dosiahnuť.

8. Primátor Rimavskej Soboty nakupoval techniku bez vedomia poslancov a v čase rozpočtového provizória

Netradičný spôsob zaobstarania techniky pre mestskú firmu zvolil primátor Rimavskej Soboty. V čase, keď mesto nemalo schválený rozpočet a bolo v rozpočtovom provizóriu, bez súhlasu poslancov vybral z pokladne mesta 25 tisíc eur a vycestoval nakupovať smetiarske autá pre mestskú firmu do Nemecka. Svoj postup primátor Jozef Šimko (nezávislý) odôvodňuje tým, že autá sa rozhodol kúpiť po tom, čo mesto zrušilo zmluvu o vývoze komunálneho odpadu so zahraničným partnerom a vývoz odpadu má od júla zabezpečovať mestská firma, ktorá však nemala techniku. Povedal, že pre časovú tieseň nemohol čakať na rozhodnutie poslancov a že svojím krokom mesto nepoškodil.

Opačného názoru sú však poslanci, ktorí nákup techniky dali preveriť aj prokuratúre. Majú podozrenie, že primátor pri nákupe áut porušil nielen všeobecne záväzné nariadenie mesta, ale zneužil aj svoje právomoci. VZN, ktoré určuje zásady hospodárenia a nakladania s majetkom mal porušiť tým, že nákup bol uskutočnený v období rozpočtového provizória a tým, že išlo o nákup nad tisíc eur, ku ktorému je potrebný súhlas poslancov. Poslanci napriek podaniu na prokuratúru nechcú primátora odvolať. Údajne im ide len o to, aby primátor konal transparentne a aby spolupracoval s poslancami.

Komentár

Aj keď niektorí respondenti vyjadrili pochopenie, že môžu nastať okolnosti, ktoré nedovoľujú samospráve využiť výberové konanie na nákup, boli zajedno v názore, že ak vnútorné predpisy hovoria, že poslancov nemožno obísť, primátor to mal rešpektovať a informovať aspoň príslušnú poslaneckú komisiu. Sú tiež toho názoru, že pravidlá sa majú dodržiavať, obzvlášť tými, ktorý tieto pravidlá vytvárajú. V prípade primátora Rimavskej Soboty o to viac, že má právnické vzdelanie.

Podľa **Laury Dittel**, aj keby primátor svojím konaním mesto a jeho finančnú situáciu priamo nepoškodil, svojím konaním sa úplne zbytočne vrhol do zlého svetla tak pred poslancami, ako aj občanmi mesta a širokou verejnosťou. Domnieva sa, že nešlo o tak vážny núdzový stav, že by nebolo bývalo možné túto situáciu predvídať a včas požiadať o súhlas poslancov na mimoriadnom zasadnutí. Myslí si, že nech sa jedná o akýkoľvek núdzový stav, za ktorý však túto situáciu nepovažuje, určite nie je riešením porušovanie pravidiel.

Neúctu k zákonom a štandardom kritizoval aj **Juraj Nemec**, podľa ktorého sa situácia nezlepší dovtedy, kým to nezačne vadiť samotným občanom. Čo sa týka tohto konkrétneho prístupu starostu, došlo tu podľa neho k porušeniu viacerých zákonov, napr. zákona o verejnom obstarávaní, zákona o finančnej kontrole a vnútornom audite atď. Uviedol zároveň, že podľa jemu dostupných informácií, zákon o verejnom obstarávaní v oblasti zabezpečovania miestnych verejných služieb býva na Slovensku porušovaný skoro pri každom druhom rozhodnutí.

9. Primátor Zlatých Moraviec pridelil svojej zamestnankyni byt určený dôchodcom

Primátor Zlatých Moraviec pridelil mestský byt, spadajúci pod Dom opatrovateľskej starostlivosti (DOS) zamestnankyni radnice. Uprednostnil ju pred množstvom starších občanov mesta, ktorí chcú využívať služby DOS-ky a na pridelenie takéhoto bytu márne čakajú. Napriek tomu, že takúto neradostnú

situáciu pripúšťa aj samotná radnica, byt bol po úmrtí predchádzajúcej užívateľky neobývaný dlhých 8 mesiacov a následne pridelený zamestnankyni mestského úradu.

Prečo sa primátor rozhodol podpísať nájomnú zmluvu práve so zamestnankyňou mestského úradu a ekonomicky aktívnou ženou, primátor nevysvetlil. Rovnako nekomentoval ani dôvod, prečo bol byt 8 mesiacov prázdny.

Samospráva sa pre médiá vyjadrila, že nevidí na pridelení bytu zamestnankyni mesta nič zlé. Odvoláva sa na fakt, že primátor má v kompetencii uzatvoriť nájomnú zmluvu v niekoľkých špecifických prípadoch. Môže tak urobiť napríklad vtedy, ak je žiadateľom primátor, poslanec alebo pracovník mesta, ale tiež vtedy, ak žiadateľ prišiel o strechu nad hlavou v dôsledku živelnej pohromy. Primátor môže zmluvu uzavrieť aj v prípade, keď je to „vo verejnom záujme a na prospech mesta“. Z tohto dôvodu mohol podľa radnice uzatvoriť nájomnú zmluvu aj so spomínanou zamestnankyňou.

Séfka miestnej sociálnej a bytovej komisie potvrdila, že komisia byt nepridelovala a ani by tak nemohla urobiť, lebo spomínaná zamestnankyňa nespĺňa akékoľvek kritérium na pridelenie mestského bytu práve v tomto bytovom dome, keďže tamojšie byty sú určené pre dôchodcov. Komisia byty síce prideluje, ale nájomnú zmluvu podpisuje vždy primátor mesta, ktorý má právo na prednostné pridelenie bytu. Tým sa ale chápu situácie, keď občan mesta príde o strechu nad hlavou v dôsledku požiaru, povodne, alebo sa stane iná pohroma. Na tento účel má primátor k dispozícii iný, dvojizbový stabilizačný byt, nie však ten, ktorý pridelil svojej zamestnankyni.

Komentár

Respondenti vnímali dané opatrenie maximálne negatívne, ako prejav zjavného klientelizmu.

Vladimír Pirošík uviedol, že protekčné pridelovanie (sociálnych) bytov je celoslovenským problémom. Nariadenia obcí často obsahujú gumové paragrafy o starostovských výnimkách v prípadoch „verejného záujmu“ a pod. V situácii, kde dopyt výrazne prevyšuje ponuku, treba podľa jeho názoru do procesu zaviesť jasné trojstupňové pravidlá – t.j. najskôr sociálny filter, následne stanovisko bytovej komisie zastupiteľstva, ktorá určí užšie poradie uchádzačov, a na záver výber víťaza formou žrebu.

Aj podľa **Lubice Trubíniovej** ide o neobhájiteľné zneužitie verejnej funkcie primátora, navyše necitlivé a nekompetentné voči seniorom v meste, keďže o. i. verejne dáva aj nezanedbateľný signál o ich menšej ľudskej dôležitosti, druhoradosti oproti produktívnym občanom a občiankam. Upozornila, že sa deje práve v Európskom roku aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami, ku ktorému sa pravdepodobne hlásia Zlaté Moravce.

RETROSPEKTÍVA

Pohľad späť na vybrané opatrenie, hodnotené v tomto projekte v minulosti

Seniorom v Martine prístroj v núdzi nielen privolá pomoc, ale ich aj lokalizuje

Martinskí seniori môžu od júla 2011 požiadať mesto o pridelenie elektronického zariadenia, ktoré nielen privolá pomoc, ale osobu dokáže aj lokalizovať. Na rozdiel od známych elektronických náramkov, elektronický lokátor

v núdzi nemusia ani aktivovať, pri páde osoby, ktorá ho nosí, sám automaticky vyšle signál o pomoc. Ak však senior dokáže komunikovať, po stlačení tlačidla môže nadviazať hlasový kontakt cez zabudovaný mikrofón a reproduktor.

Súčasnosť:

Po roku fungovania služby ju v meste v súčasnosti využíva 22 seniorov. Od jej sprevádzkovania bolo zaznamenaných celkovo 9 alarmov, z toho 4 x žiadosť o zdravotnú pomoc, 1 x žiadosť o sprostredkovanie kontaktu so synom, 2 x došlo k spusteniu chybou obsluhy a 2 x z dôvodu preskúšania zariadenia.

Po tom, čo projekt Elektronického strážcu bol najvyššie umiestneným opatrením za obdobie 2. štvrťroka 2011 v projekte HSO, získal neskôr aj ocenenie Najlepší IT projektu roku 2011.

Poznámka:

Členovia hodnotiacej komisie hodnotia opatrenia v rámci tohto projektu bez nároku na odmenu. Jednotlivé hodnotenia majú charakter ich osobného postoja a nemusia zodpovedať názorovej línii CPHR alebo organizácie, v ktorej hodnotitelia pôsobia.

Členovia hodnotiacej komisie, ktorí hodnotili opatrenia monitorované v 2. štvrťroku 2012:

Jozef Čavojec, redaktor denníka SME, Bratislava

Laura Dittel, riaditeľka, Karpatská nadácia, Košice

Juraj Fekete, Peter Dóka, Regionálne poradenské a informačné centrum, Dunajská Streda

Juraj Gallo, ekonóm, Mestský úrad Žiar nad Hronom

Róbert Kičina, riaditeľ, Podnikateľská aliancia Slovenska, Bratislava

Vojtech Koleják, lekár, Nemocnica s poliklinikou, Trstená

Tatiana Lopusniaková, analytička, Amrop Slovakia, Bratislava

Juraj Nemec, profesor, Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Bohumil Olach, šéfredaktor, Obecné noviny, Bratislava

Vladimír Pirošík, advokát a poslanec MsZ, Banská Bystrica

Ivan Rončák, politológ, Ružomberok

Dušan Sloboda, analytik, Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika, Bratislava

Martin Šuster, ekonóm, Národná Banka Slovenska, Bratislava

Ľubica Trubíniová, projektová manažérka, iniciatíva Bratislava otvorene, Bratislava

Ľuboš Vagač, riaditeľ, Centrum pre hospodársky rozvoj, Bratislava